ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хөвсгөл аймгийн Тариалан сумын Засаг даргын 2023 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн аудитын хураангуй тайлан

Аудитын код: ХӨА-2024/18/НА-СТА-ТТ3

Цахим хуудас: www.audit.mn Хөвсгөл аймаг 2024 он	Дарга, тэргүүлэх аудитор: А.Эрдэнэбаатар Утас: 88883317 Цахим хаяг: erdenebaatara@audit.gov.mn Аудитын менежер: Б.Тэгшдэлгэр Утас: 99089114 Цахим хаяг: tegshdelgerb@audit.gov.mn Ахлах аудитор: Б.Давааням Утас: 92113932 Цахим хаяг: davaanyamb@audit.gov.mn Ахлах аудитор: Г.Ичинхорлоо Утас: 88012671 Цахим хаяг: ichnkhorlooga@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс 7038 3793, Цахим шуудан khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2024.03.25 № 01/272

танай ______________-ны № ______________-т

ТАРИАЛАН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
ДАРГА Х.ЭГИЙМАА ТАНАА

Хараат бус аудиторын дүгнэлт

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Тариалан сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Тариалан сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, заавраар дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг нийт дүнгээр нь 78.0 сая төгрөгөөр давуулан биелүүлсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитаар орон нутгийн орлогыг нэр төрлөөр нь биелүүлээгүй болон хоршоо хөгжүүлэх сангаас олгосон хугацаа хэтэрсэн зээлийн үлдэгдэлтэй холбоотой 46.1 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж хүргүүлсэн.

Бусад асуудлын хэсэг

Тариалан сумын Засаг дарга нь аймгийн Засаг даргатай 2023 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө байгуулж 92.1 хувьтай биелүүлж ажилласан байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

S724040677

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшинийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР А.ЭРДЭНЭБААТАР

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022оны 12-р сарын 31	2023 оны 12-р сарын 31
1	**ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН**		1,174,538.2	812,902.3
31	**МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ**	3а, 3б	783,452.2	466,757.8
33	**АВЛАГА**	5а, 5б, 6а, 6б	214,975.4	158,992.1
35	**БАРАА МАТЕРИАЛ**	8а, 8б, 8в	176,110.6	187,152.4
2	**ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН**		3,421,511.8	4,298,455.3
37	**УРТ ХУГАЦААТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ**	11а, 11б	80,625.0	233,588.8
37300	**Урт хугацаат зээл**		80,625.0	233,588.8
39	**ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ**	12а, 12б, 12в	3,340,886.8	4,064,866.4
39200	**Биет хөрөнгө**		3,197,667.8	3,375,871.2
39300	**Биет бус хөрөнгө**	13	143,219.0	688,995.2
3	**НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II**		4,596,050.1	5,111,357.5
4	**НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР**		108,729.9	137,874.1
41	**БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**	15а, 15б	56,890.8	91,970.3
41300	**Өглөг**	17а, 17б	56,890.8	91,970.3
42	**УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР**		51,839.0	45,903.9
42200	**Урт хугацаат зээл**	20а, 20б	51,839.0	45,903.9
5	**ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН**		4,487,320.2	4,973,483.4
51	**Засгийн газрын хувь оролцоо**		4,487,320.2	4,973,483.4
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал		837,196.6	1,383,488.8
51101	Өмч /төрийн/ /ТӨҮГ/		438,304.0	367,132.3
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг /ТӨҮГ/		0.0	375,662.4
51200	**Хуримтлагдсан үр дүн**		1,936,080.3	1,868,702.8
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү		1,275,739.3	978,497.1
6	**ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V**		4,596,050.1	5,111,357.5

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022оны 12-р сарын 31	2023 оны 12-р сарын 31
I	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)**		1,890,890.5	2,436,926.3
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**		1,074,590.0	787,860.4
110	**Орлогын албан татвар**		453,589.3	481,123.7
1100	**Хувь хүний орлогын албан татвар**		492,464.0	507,299.8
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт		-38,874.6	-26,176.1
113	**Хөрөнгийн албан татвар**		99,152.7	134,984.4
118	**Бусад татвар, төлбөр, хураамж**		521,847.9	171,752.3
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	1а, 1б	-555,493.7	54,275.0
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**		-555,493.7	54,275.0
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**		1,371,794.1	1,594,790.9
II	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН**	2а, 2б	1,348,159.5	2,510,508.9
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**		1,348,159.5	2,510,508.9
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**		1,284,787.2	1,516,776.8
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		456,050.8	597,253.9
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл		56,814.2	73,957.7
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал		114,271.8	14,514.1
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		46,874.2	125,787.9
2105	Нормативд зардал		92,276.0	99,667.2
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		47,656.0	7,000.0
2107	Томилолт, зочны зардал		3,872.0	7,145.6
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		178,804.8	162,308.2
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		288,167.4	429,142.2
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**		63,372.3	993,732.1
III	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)**		542,730.9	-73,582.5

V	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН**		9,432,046.7	22,678.4
VI	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)**		-8,889,315.8	-96,261.0

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	**Тайлангийн үзүүлэлт**	**2022оны 12-р сарын 31**	**2023 оны 12-р сарын 31**
I	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)**	5,282,809.3	3,498,677.0
11	**ТАТВАРЫН ОРЛОГО**	1,074,590.0	787,860.4
110	**Орлогын албан татвар**	453,589.3	481,123.7
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	492,464.0	507,299.8
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-38,874.6	-26,176.1
113	**Хөрөнгийн албан татвар**	99,152.7	134,984.4
118	**Бусад татвар, төлбөр, хураамж**	521,847.9	171,752.3
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	42,396.4	31,566.6
1181	Газрын төлбөр	31,016.9	33,458.0
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	448,434.7	106,727.7
12	**ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО**	1,055,193.1	1,116,025.7
120	**Нийтлэг татварын бус орлого**	1,055,193.1	1,116,025.7
13	**ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО**	3,153,026.2	1,594,790.9
II	**НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	4,664,909.9	3,584,555.3
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	4,664,909.9	3,584,555.3
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	2,477,730.7	2,822,671.4
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	676,587.1	825,643.2
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	123,127.7	149,255.0
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	849,299.0	117,840.6
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	450,890.7	439,695.7
2105	Нормативт зардал	92,276.0	99,667.2
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	50,288.4	7,530.0
2107	Томилолт, зочны зардал	3,872.0	7,145.6
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	176,523.7	1,113,614.2
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	54,866.0	62,280.1
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	2,187,179.2	761,883.8
III	**ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)**	617,899.4	-85,878.3
V	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)**	75,985.2	40,816.1
22	**ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ**	75,985.2	40,816.1
2200	**Дотоод эх үүсвэрээр**	75,985.2	40,816.1
VI	**ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)**	-75,985.2	-40,816.1
VII	**САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН**	-95,000.0	-190,000.0
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	90,000.0	185,000.0
25	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	5,000.0	5,000.0
VIII	**НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)**	446,914.2	-316,694.4
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	336,538.1	783,452.2
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	783,452.2	466,757.8

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код:	**Тайлангийн үзүүлэлт**	**Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн**	**Нийт цэвэр хөрөнгө/өмч**
1	**2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	13,300,865.0	13,300,865.0
2	**Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт**	-100,321.9	-100,321.9
3	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	13,200,543.0	13,200,543.0
4	**Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт**	181,092.9	181,092.9

8	**Зарласан ногдол ашиг**	-5,000.0	-5,000.0
9	**Тайлант үеийн үр дүн**	-8,889,315.8	-8,889,315.8
10	**2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл**	4,487,320.2	4,487,320.2
11	**2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл**	4,487,320.2	4,487,320.2
13	**Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл**	4,487,320.2	4,487,320.2
17	Өмчид гарсан өөрчлөлт	587,424.2	587,424.2
18	Зарласан ногдол ашиг	-5,000.0	-5,000.0
19	Тайлант үеийн үр дүн	-96,261.0	-96,261.0
20	**2023 оны 6-р сарын 30-наарх үлдэгдэл**	4,973,483.4	4,973,483.4

2.5 Аудит хийсэн нэгтгэсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	Хэтрэлт/хэмнэлт	Хувь
II	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**2,779,542.0**	**2,612,299.6**	**167,242.4**	**94.0**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**2,594,542.0**	**2,427,299.6**	**167,242.4**	**93.6**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**1,895,189.3**	**1,819,524.9**	**75,664.4**	**96.0**
2101	**Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил**	**633,839.6**	**597,239.7**	**36,599.9**	**94.2**
210101	Үндсэн цалин	368,093.2	363,508.6	4,584.6	98.8
210102	Нэмэгдэл	201,603.4	158,060.8	43,542.6	78.4
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	6,000.0	5,315.5	684.5	88.6
210104	Урамшуулал	58,143.0	70,354.8	(12,211.8)	121.0
2102	**Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл**	**81,195.8**	**73,971.9**	**7,223.9**	**91.1**
210201	Тэтгэврийн даатгал	55,915.2	51,936.7	3,978.5	92.9
210202	Тэтгэмжийн даатгал	6,496.6	5,872.8	623.8	90.4
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	10,059.5	7,933.6	2,125.9	78.9
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	1,260.5	1,140.6	119.9	90.5
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	7,464.0	7,088.1	375.9	95.0
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	**872,988.5**	**856,311.0**	**16,677.5**	**98.1**
210301	Гэрэл, цахилгаан	37,461.2	32,006.9	5,454.3	85.4
210302	Түлш, халаалт	817,352.3	807,485.0	9,867.3	98.8
210303	Цэвэр, бохир ус	18,175.0	16,819.1	1,355.9	92.5
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**59,345.3**	**58,873.4**	**471.9**	**99.2**
210401	Бичиг хэрэг	9,950.4	9,950.4	0.0	100.0
210402	Тээвэр, шатахуун	36,194.9	35,851.9	343.0	99.1
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,250.0	4,129.4	120.6	97.2
210404	Ном, хэвлэл	500.0	491.8	8.2	98.4
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	7,000.0	7,000.0	-	100.0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,450.0	1,450.0	-	100.0
2106	**Эд хогшил, урсгал засварын зардал**	**45,396.1**	**45,396.1**	**-**	**100.0**
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	14,524.1	14,524.1	-	100.0
210604	Урсгал засвар	30,872.0	30,872.0	-	100.0
2107	**Томилолт, зочны зардал**	**8,600.0**	**7,145.6**	**1,454.4**	**83.1**
210702	Дотоод албан томилолт	8,600.0	7,145.6	1,454.4	83.1
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**120,568.7**	**115,177.1**	**5,391.6**	**95.5**
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	119,358.6	113,981.9	5,376.7	95.5
210803	Даатгалын үйлчилгээ	54.5	54.5	0.0	99.9

210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	29.5	29.5	-	100.0
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55.0	55.0	-	100.0
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	816.1	801.3	14.8	98.2
210807	Газрын төлбөр	255.0	255.0	-	100.0
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**73,255.3**	**65,410.1**	**7,845.2**	**89.3**
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	40,600.0	32,754.8	7,845.2	80.7
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	32,655.3	32,655.3	-	100.0
213	**УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ**	**699,352.7**	**607,774.7**	**91,578.0**	**86.9**
2131	**Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг**	**696,797.7**	**605,244.7**	**91,553.0**	**86.9**
213101	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	696,797.7	605,244.7	91,553.0	86.9
2132	**Бусад урсгал шилжүүлэг**	**2,555.0**	**2,530.0**	**25.0**	**99.0**
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,555.0	2,530.0	25.0	99.0
23	**ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ**	**185,000.0**	**185,000.0**	**-**	**100.0**
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	185,000.0	185,000.0	-	100.0
III	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	**2,779,542.0**	**2,578,048.5**	**201,493.5**	**92.8**
31	**УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	**432,873.9**	**424,873.9**	**8,000.0**	**98.2**
310004	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	432,873.9	424,873.9	8,000.0	98.2
32	**ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ**	**1,807,512.4**	**2,034,272.7**	**(226,760.3)**	**112.5**
320001	Орон нутгийн төсвөөс	1,807,512.4	2,034,272.7	(226,760.3)	112.5
35	**ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС**	**539,155.7**	**118,901.9**	**420,253.8**	**22.1**
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	75,000.0	100,496.9	(25,496.9)	134.0
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	5,100.0	18,405.0	(13,305.0)	360.9
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	459,055.7	-	459,055.7	-
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	243,048.9	(243,048.9)	
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	133,552.9	(133,552.9)	

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ТЗ цэвэр дүн
II	**НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН**	**127,182.5**
21	**УРСГАЛ ЗАРДАЛ**	**127,182.5**
210	**БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ**	**127,182.5**
2103	**Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал**	**1,064.5**
210301	Гэрэл, цахилгаан	1,064.5
2104	**Хангамж, бараа материалын зардал**	**4,664.4**
210402	Тээвэр, шатахуун	3,990.8
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	673.6
2105	**Нормативт зардал**	**99,667.2**
210502	Хоол, хүнс	99,667.2
2108	**Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж**	**21,516.4**
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	21,516.4
2109	**Бараа үйлчилгээний бусад зардал**	**270.0**
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	270.0
I	**ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР**	**127,182.5**
1311	**Нэмэлт санхүүжилтийн орлого**	**127,182.5**
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	99,667.2

131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,000.0
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	9,730.8
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	16,784.5
III	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	-
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд орон нутгийн ерөнхий орлого болон төсвийн шууд захирагчийн 5 санхүүгийн тайлан нэгтгэгдсэнээс 1 байгууллагад дүгнэлт гаргаж, 4 байгууллага түүвэрт хамрагдсан байна. Үүнд:

№	Байгууллагын нэр	Аудитын дүгнэлт
1	Засаг даргын Тамгын газар	Түүвэрт хамрагдсан
2	Тариалан нийтийн ахуй үйлчилгээний төв ХХК	Өөрчлөлтгүй дүгнэлт
3	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал	Түүвэрт хамрагдсан
4	Сум хөгжүүлэх сан	Түүвэрт хамрагдсан
5	Орон нутгийн хөгжлийн сан	Түүвэрт хамрагдсан

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар нийт 720.4 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрсэн байна. Аудитын хугацаанд 634.3 сая төгрөгийн 2 алдааг залруулж, 4.1 сая төгрөгийн 2 төлбөрийн акт тогтоож, 58.3 сая төгрөгийн 2 албан шаардлага хүргүүлж, 1.4 сая төгрөгийн 2 зөвлөмжийг өгсөн байна.

Аудитаар төсөвт төвлөрүүлэх орлогын бүрдэлт болон хоршоо хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлттэй холбоотой 46.1 сая төгрөгийн зөрчил илэрч 2 зөвлөмжийг хүргүүлж байна.

3.1 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. **Орлого бүрдүүлэлттэй холбоотой асуудал**

1.1. <u>Илрүүлэлт:</u>

Орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг нэр төрлөөр нь авч үзвэл орон нутгийн орлогоос түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр 3.0 сая төгрөгөөр, ойн нөөц ашигласны төлбөр 11.4 сая төгрөгөөр, аймгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогоос ААНОАТ 16.7 сая төгрөгөөр тус тус тасарсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2.1.”хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

1.2. Өгсөн зөвлөмж:

Улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг бодитой төлөвлөж, гүйцэтгэлийг нэр төрлөөр нь жигд ханган биелүүлж ажиллах.

2. **Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хугацаа хэтэрсэн зээлтэй холбоотой асуудал**

2.1. Илрүүлэлт:

Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн 2 иргэнтэй холбоотой 15.0 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна. Энэ нь Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын 2021 оны 361 дүгээр тушаалаар баталсан "хоршоог хөгжүүлэх сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журам"-ын 3.2.1."орон нутгийн жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэлийг жижиг, дунд үйлдвэр, үйлчилгээ, хоршоо хөгжүүлэх бодлоготой уялдуулан тогтоож, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, биелэлтэд нь хяналт тавих" гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

2.2. Өгсөн зөвлөмж:

Хоршоо хөгжүүлэх сангийн хугацаа хэтэрсэн зээлийн авлагыг бүрэн барагдуулж ажиллах.

4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Аудитад хамрагдсан байгууллагын нэр	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Залруулсан		Залруулаагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Тариалан сумын ТТЗ												
Дүн	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Харьяа байгууллагуудын алдаа												
Тариалан ЗДТГ	1	546.3			1	546.3	1	546.3				
Тариалан НАУТ ХХК	1	88.0			1	88.0	1	88.0				
ДҮН	**2**	**634.3**			**2**	**634.3**	**2**	**634.3**	**0**	**0**	**0**	**0**
нийт дүн	**2**	**634.3**			**2**	**634.3**	**2**	**634.3**	0	0	0	0

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/сая төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс											
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн		
Тариалан ТТЗ	2	46.1					2	46.1						
Дүн	2	46.1					2	46.1		**0**	**0**	**0**		
Харьяа байгууллагуудын зөрчил														
Тариалан НАУТ	3	86.1	2	4.1	**2**	**58.3**	2	1.4						
Дүн	**3**	**86.1**	**2**	**4.1**	**2**	**58.3**	**2**	**1.4**						
Нийт дүн	**5**	**132.2**	**2**	**4.1**	**2**	**58.3**	**4**	**47.5**						

Тав. Төсвийн захирагчийн ангиллаар аудитад хамрагдсан байдал ба санал дүгнэлтийн талаарх мэдээллийн нэгтгэл

№	Төсвийн захирагчийн ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо				Санал дүгнэлтийн хэлбэр			
			Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр						
		Аудитад хамрагдах	Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	Аудит хийгээгүй	Өөрчлөлтгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан
A	1	2	3	4	5	7	8	9	10
1	ТШЗ	5	1	4		1			
2	Төсөл, хөтөлбөр								
3	ЗГТС								
4	ТТЗ	1	1			1			
5	ТЕЗ								
	НИЙТ								